

Šifra kandidata:

--

Državni izpitni center

M 2 4 2 5 3 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Četrtek, 29. avgust 2024 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik.

Konceptna lista sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed.

Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v izpitno polo z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

L

Konceptni list

L

Konceptni list

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Toda ko bi svoje sinove, ki jih sedaj samo v mislih vzgajaš in poučuješ, moral resnično vzgajati, potem ne bi dopustil, da bi kot podobe, ki nimajo pameti, vladali v državi in odločali o najpomembnejših stvareh?«
 »Nikakor ne.«
 »Ti bi jim marveč z zakonskim določilom predpisal takšno izobrazbo, ki bi jih usposabljala, da kar najrazumneje postavljajo vprašanja in nanje odgovarjajo.«
 »Da, tako bi storil, seveda s tvojo pomočjo.«
 »Potemtakem je dialektika nekakšen sklepni kamen za vse druge znanosti, od katerih ji ne more biti nobena nadrejena. V njej so vse znanosti dosegle svoj končni cilj.«
 »Da.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. DZS, Ljubljana 1976, 7. knjiga, str. 228.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o urejenosti stanu čuvarjev. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:

- Katere nauke naj vsebuje vzgoja bodočih vladarjev in zakaj je dialektika najpomembnejši med njimi?
- S pomočjo prispodob o votlini razložite, zakaj je le filozof primeren za vladarja.
- Kakšna je ureditev stanov v idealni državi?

Razlago odlomka smiselno umestite v kontekst celotnega dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Toda ko bi svoje otroke, ki jih samo v misli vzgajaš in izobražuješ, moral dejansko vzgajati, po mojem mnenju ne bi dopustil, da bi – nespametni kot (iracionalne) črte – vladali v polisu in odločali o najpomembnejših stvareh?«
 »Nikakor ne,« je odgovoril.
 »Torej jim boš postavil takšne zakone, da si bodo prizadevali predvsem za takšno vzgojo, na osnovi katere bodo sposobni čim bolj poznavalsko spraševati in odgovarjati.«
 »Res jim jih bom postavil,« je odvrnil, »seveda pa skupaj s teboj.«
 »Se ti torej zdi,« sem vprašal, »da po najinem prepričanju dialektika leži na vrhu kot nekakšen sklepni kamen za (vse) nauke in da ne bi bilo pravilno nadnje postaviti še kakšen drug nauk, ampak da je (v njej) doseglo svoj cilj vse, kar sodi k naukom?«
 »Da,« je odgovoril.

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 7. knjiga, 534d–535a.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o urejenosti stanu čuvarjev. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:

- Katere nauke naj vsebuje vzgoja bodočih vladarjev in zakaj je dialektika najpomembnejši med njimi?
- S pomočjo prispodob o votlini razložite, zakaj je le filozof primeren za vladarja.
- Kakšna je ureditev stanov v idealni državi?

Razlago odlomka smiselno umestite v kontekst celotnega dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Verjetno tudi ni pravilna oznaka, da je »nehoteno« to, kar se stori iz jeze ali poželenja. Dokaz. Prvič, v tem primeru ne bi moglo nobeno drugo živo bitje – niti otroci – storiti nič hotenega. Drugič: ali v poželenju in v jezi sploh ne delamo ničesar hote – ali pa delamo hote samo plemenita dejanja, grda dejanja pa nehote? Ali ni takšna domneva smešna, ko pa je delujoča oseba v obeh primerih ista? Poleg tega bi bilo nesmiselno trditi, da so dejanja, h katerim mora biti usmerjeno naše teženje, nehotena. Saj je nujno, da se nad enimi stvarmi jezimo in da si drugih (npr. znanja ali zdravja) želimo.

(Vir: Aristotel: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 5. knjiga, str. 99.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Odlomek pojasnjuje, da dejanja, storjena iz slabih nagnjenj, niso nehote. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Pri pisanju upoštevajte spodnja navodila oziroma vprašanja:

- Kako Aristotel ločuje med hotenimi in nehotenimi dejanji?
 - Kakšna so za Aristotela »mešana dejanja«?
 - Kako je to razlikovanje povezano z razmislekom o vrlinah in dobrem življenju?
- Razlago odlomka smiselno umestite v kontekst celotnega dela.

3. Descartes: Meditacije

Kaj pa naj rečem o duhu ali o sebi samem, saj za zdaj ne dopuščam, da bi v meni bilo še kaj drugega razen duha? Jaz, ki si mislim, da tako razločno dojemam ta vosek, mar jaz ne spoznavam samega sebe ne le mnogo bolj resnično, mnogo bolj gotovo, temveč tudi mnogo bolj razločno in razvidno? Zakaj če iz tega, da vidim vosek, sodim, da vosek biva, tedaj prav iz tega, da vidim vosek, še bolj razvidno sledi, da bivam jaz sam.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana, 1988, 2. meditacija, str. 63.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Odlomek govori o gotovem spoznanju. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:

- Zakaj Descartes trdi, da je spoznanje samega sebe bolj razvidno in gotovo od spoznanja voska?
 - Kakšna je vloga metodičnega dvoma pri Descartesovem iskanju absolutno gotovega spoznanja?
 - Kako Descartes razširi spoznanje o obstoju stvari onkraj jaza?
- Razlago odlomka smiselno umestite v kontekst celotnega dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Namig za *pravo* pot mi je dalo vprašanje, kaj pravzaprav pomenijo, v etimološkem oziru, v različnih jezikih izražene označbe »dobrega«: tukaj sem našel, da vsi vodijo nazaj k *enaki pojmovni preobrazbi* – da je povsod »imeniten«, »plemenit« v stanovskem pomenu temeljni pojem, iz katerega se je po nujnosti razvil »dober« v pomenu »duševno-imeniten«, »plemenit«, »duševno-omikan«, »duševno-privilegiran«: razvoj, ki je vedno potekal vzporedno z onim drugim razvojem, ki je »navaden«, »prostaški«, »nizek« končno predelal v pojem »slab«. Najzgovornejši primer za slednje je sama nemška beseda »schlecht« [slab]: ki je identična z besedo »schlicht« [preprost] – primerjaj »schlechtweg« [nasploh], »schlechterdings« [povsem, naravnost] – in je prvotno označevala preprostega, navadnega človeka, še brez sumničavega prezira v pogledu, preprosto v nasprotju z imenitnikom.

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 1. razprava, str. 218–219.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Navedeni odlomek je iz 1. razprave, v kateri se avtor nameni razložiti izvor moralnih vrednot dobrega in zlega, dobrega in slabega. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:

- Kako Nietzsche razume izvor dvojice moralnih pojmov dobro in slabo iz vrednotenja teh, ki jih imenuje »imenitniki«?
- Kako se je morala imenitnikov sprva uveljavila in kakšna je bila njena nadaljnja usoda?
- Zakaj je za Nietzschejev splošni namen postaviti temelje nove morale razumevanje izvorov morale bistvenega pomena?

Razlago odlomka smiselno umestite v kontekst celotnega dela.

--	--

[illegible]

L

[illegible]

[illegible]

L

[illegible]

[illegible]

L

Prazna stran